TRYSIL KOMMUNE
-stavtaket foran

Frivilligstrategi

for Trysil kommune

Innhold

1. Innledning og bakgrunn s. 3

2. Frivillighet s. 7

3. Medlemskap og rekruttering s. 9

4. Økonomiske rammevilkår – tilskudd s. 12

5. Samarbeid med kommunen s. 13

6. Oppsummering etter kveldskonferansen s. 17

7. Tiltaksplan s. 19

Foto: Gro Kveldro Brukås, Destinasjon Trysil

1. Innledning og bakgrunn

Det sies at nordmenn er verdensmestere i frivillighet. Tall viser at det er ca. 13 millioner medlemskap i Norge fordelt på drøyt 5 millioner mennesker. Litt lystig sagt kan man si at det finnes en organisasjon for hver kroppsdel. Bak disse tallene ligger det en enorm ressurs sett både i fra et samfunnsperspektiv og personlig nivå.

«Frivilligheten forandrer samfunnet gjennom sine initiativ og sin rolle som fellesskapsbygger og identitetsskaper. Mange opplever å bli integrert og få sin sosiale tilhørighet gjennom frivillig sektor» (Meld. St.15 «Leve hele livet», s. 47). Dette sitatet fra regjeringens stortingsmelding oppsummerer mye av særtrekket ved frivilligheten, både ut i fra et samfunnsperspektiv og på et personlig plan. Innen organisasjonslivet har det vært tradisjon for å ta et tak der det er et behov. Mange offentlige oppgaver har i dag utspring i en frivillig organisasjon. Vi kan si at frivilligheten utvikler demokratiet - vi tar ansvar og vi får ansvar. Ikke minst er egenverdien viktig i denne sammenhengen. Det å oppleve at man gjør noe viktig i et sosial fellesskap som gir glede. Vi kan si det handler om retten til å føle at man er en ressurs.

«Frivilligheten lever av lyst og dør av tvang», heter det. Frivillige organisasjoner står i dag foran store utfordringer ved å tilpasse seg det moderne samfunnet der innbyggernes tid og økonomi er viktigere enn før. Kommunene spiller en viktig rolle som støttespiller, samarbeidspartner og koordinator for frivilligheten i kommune-Norge.

Frivillig sektor besitter stor kompetanse til nytte i samfunnet. Det finnes en rekke fagområder det offentlige hverken kan eller skal omfatte seg med. Ikke desto mindre er dette viktig kompetanse og tilbud hele storsamfunnet nyer godt av.

Fra sentralt hold er det en enorm interesse for frivillighet. Hele 25 stortingsmeldinger sier noe om frivillighet og ønsker i større grad å inkludere det i sitt fagfelt. Det er selvfølgelig positivt, men skaper forventninger og utfordringer for hvordan dette skal skje.

Denne frivilligstrategien omhandler hele frivillig sektor i kommunen, det vil si frivillige organisasjoner og andre som utfører frivillig arbeid. Hovedfokuset i strategien er rettet mot lag og foreninger, men beskrivelse og tiltak utelukker ikke dermed øvrig frivillig virksomhet.

Bakgrunn

På bakgrunn av at Kulturdepartementets retningslinjer for drift av frivilligsentralene falt bort, avviklet Trysil frivilligsentral sitt styre med virkning fra 01.08.2017. Det opplevdes som lite hensiktsmessig og overbyråkratisk med et styre i en kommunalt drevet frivilligsentral.

Saken ble politisk behandlet i hovedutvalg for helse og omsorg 01.06.17 og kommunestyret 20.06.17. Under behandlingen ble følgende vedtatt: «Administrasjonen arbeider videre med det mål å utvikle en felles plattform for frivilligheten og å utvikle hensiktsmessige samarbeidsmodeller mellom frivillighetssentralen og frivillige lag og foreninger for å sikre et godt samarbeid».

Formål

Trysil kommune ønsker med denne frivilligstrategien å ta sin rolle som koordinator, støttespiller og samarbeidspart på alvor og tilrettelegge for at frivilligheten i Trysil kan vokse og utvikle seg.

Kommunesektoren preges av stadig omstilling og fornyelse, og nå også økt fokus på frivillighet. Nye oppgaver som skal løses innen en ofte strammere kommuneøkonomi. Dette betyr at vi må tenke nytt og kreativt for å opprettholde et godt tjenestetilbud. Manglende frivillighetspolitikk og forståelse for hvilken rolle frivillig virksomhet bør og kan ha en slik sammenheng, er et sentralt tema i regjeringens frivillighetsmelding. Dette ligger også til grunn for Trysil kommunes frivillighetsstrategi.

Strategien er første steg i arbeidet med å forsterke og systematisere samhandlingen mellom kommunen og frivillige sektor. Den skal skape legitimitet for innsatsen frivilligheten gjør, skape felles forståelse rundt dagens situasjon og legge til rette for forenklede rammer og retningslinjer for samarbeid. Et sentralt formål med en frivillighetspolitikk er å stimulere til økt samspill og samarbeid mellom kommunen og foreningene, og mellom foreningene. Den skal supplere de tiltakene kommunen allerede har overfor lokale lag og foreninger (jamfør «Kulturplan for Trysil kommune 2014 – 2024»), og bidra til at kommunen i større grad kan samarbeide om å bistå frivillig sektor.

Føringer

Informasjon og retning i frivilligstrategien er bl.a. hentet fra følgende dokumenter:

Statlig

Meld. St. 39 «Frivillighet for alle» (2006-2007)

- Regjeringen vil understreke at den enkelte kommune bør utvikle en lokal frivillighetspolitikk. Det er videre viktig at en kommunal frivillighetspolitikk setter frivilligheten i sentrum, slik at den enkelte kommune legger til rette for at frivilligheten kan utvikle seg på sine egne premisser». (s. 199)

• Utviklingen av lokaldemokratiet og velferdssamfunnet bygger på et enestående og aktivt samspill mellom frivillig og offentlig sektor. Frivillig innsats utfyller den offentlige velferdsstat lokalt. (s. 196)

• Regjeringen oppfatter frivillige organisasjoner som en viktig byggestein for lokaldemokratiet. De støtter opp om et lokalt samfunnsengasjement og skaper arenaer for deltaking i det lokale samfunnslivet. (s. 196)

Meld. St. 15 «Leve hele livet» (2017-2018)

• **«**Frivillighet i omsorgsektoren har vært mindre omfattende i Norge enn i andre deler av Europa. Dette skyldes trolig tanken bak utbyggingen av det skandinaviske velferdssamfunnet. Frivillig innsats forstås som et supplement til den offentlige velferden. Erfaringer fra de nordiske landene viser at en relativt omfattende offentlig organisert og finansiert omsorg ikke utkonkurrerer frivilligheten. Tvert imot kan erfaringene tyde på at redusert offentlig omsorg også medfører redusert frivillig innsats». (s. 48)

Nasjonal strategi for frivillig arbeid på helse- og omsorgsfeltet (2015-2020)

• Folkehelseloven § 4 fastslår at kommunene har et ansvar for folkehelsearbeid og at kommunen samarbeider med frivillig sektor. Kommunene bør tilrettelegge for frivillig sektor og utvikle en egen frivillighetspolitikk. Et godt samarbeid mellom offentlig sektor og sivilsamfunnet er sentralt for en god samfunnsutvikling.

Frivillighetserklæringen - erklæring for samspillet mellom regjeringen og frivillig sektor

• Regjeringen har vedtatt frivillighetserklæringen, som inneholder grunnleggende prinsipper og overordnede målsettinger for regjeringens samspill med frivillig sektor. Målet med erklæringen er å gi et fundament for et forutsigbart og konstruktivt samspill. Frivillighetserklæringen legger rammene for regjeringens dialog og samspill med frivilligheten og skal bidra til en helhetlig frivillighetspolitikk.

Øvrige kilder

Frivillighetsbarometeret

• Et webintervju gjennomført av Norsk Gallup (sommeren 2017) på bestilling av Frivillighet Norge.

De ti frivillighetspolitiske bud

• 10 bud om kommunens samarbeid med frivillig sektor, utgitt av Frivillighet Norge.

Plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor 2017-2020 (utgitt av Frivillighet Norge og KS).

• Plattformen fastsetter prinsipper og handlinger for å styrke relasjonen mellom offentlig og frivillig sektor i Norge.

Kommunale

Kommuneplan for Trysil, langsiktig del 2009-2020

4.1 Kommunens oppgaver

• Være samfunnsutvikler ved å engasjere seg i og påvirke utviklingen av lokalsamfunnet.

Å være samfunnsutvikler innebærer et allsidig arbeid for å skape attraktive samfunn og gode levekår for befolkningen. Gjennom aktiv tilrettelegging og i samspill med næringsliv, frivillig sektor og innbyggerne, kan kommunene videreutvikle gode lokalsamfunn og legge til rette for næringsliv, entreprenører og ildsjeler.

Kulturplan for Trysil kommune 2014 - 2024

En del tiltak rettet mot lag og foreninger er allerede forankret i Kulturplan for Trysil kommune 2014 – 2024.

1. Skal være en koordinator for å samle og synliggjøre informasjon om lag og foreninger.	1a. Ha oppdatert informasjon om lag og foreninger i Trysil og synliggjøre dette. 1b. Oppdatere arrangementskalenderen på hjemmesiden og gi ut en kulturkalender jevnlig.

(Kulturplan for Trysil kommune 2014 – 2024)

Folkehelseoversikt for Trysil kommune

Kapittel 4 – Ressurser

Dette kapittelet skal synliggjøre ulike ressurser, rammebetingelser, aktiviteter, tilbud og tjenester som er nært knyttet til arbeidet med folkehelse i kommunen. Det foregår allerede en rekke aktiviteter både innen kommunal virksomhet, næringsvirksomhet og det sivile samfunn. Frivillig deltagelse sett i et folkehelseperspektiv, er et sentralt tema i dette kapittelet.

Prosess og involvering

Som en del av forberedelsene til arbeidet med frivilligstrategien, inngikk Trysil kommune et samarbeid med Frivillighet Norge. Assisterende generalsekretær Ida Marie Holmin besøkte kommunen 5. mars 2018. På dagtid hadde hun møter med administrasjonen og på kveldstid ble det arrangert åpent møte i kommunestyresalen der alle lag og foreninger var invitert. 18 frivillige deltok som i sum representerte 23 ulike lag og foreninger. Deltagerne ble blant annet delt i grupper der de besvarte ulike spørsmål. I etterkant mottok Trysil kommune en oppsummerende rapport som ble brukt i det videre arbeidet.

I arbeidet med å utarbeide en frivilligstrategi, anbefalte Frivillighet Norge å opprette en referansegruppe som dialogpart. Under kveldskonferansen ble deltagerne oppfordret til å melde seg. Siden ingen meldte seg, valgte vi å sende utkast til strategi med mulighet for å komme med innspill til de lag og foreninger vi har oversikt over.

Intern prosess:

Frivilligkoordinator har også hatt interne møter med ulike kommunale avdelinger for å få en oversikt over eksisterende samarbeid med lag og foreninger. På møtene ble det også drøftet om, og hvordan eventuelt kommunen i større grad kan samarbeide med frivillig sektor.

2. Frivillighet

Frivillighetens verdier

Organisert frivillig aktivitet utgjør en stadig viktigere rolle i samfunnet vårt. I stedet for å møtes privat, treffes vi nå i større grad i regi av organiserte aktiviteter utenfor familien. I dette perspektivet får frivillige lag og foreninger en viktig tilleggs-dimensjon. Man snakker gjerne om den *merverdien* man får som en følge av frivilligheten: Komme sammen = sosialt fellesskap, få nettverk, lære noe nytt, bra for helsa, lære om styrearbeid og demokrati, opprettholder tillit til samfunnet osv. Med en stadig større andel eldre og aleneboende, blir betydningen av organiserte fellesarenaer større. Aktive mennesker holder seg friske lengre. Mobilisering av flere frivillige bidrar samtidig til å redusere behov som følger med økende ensomhet og høyere levealder i befolkningen.

Definisjon av frivillighet

Det er brukt flere definisjoner av frivillige og frivillige organisasjoner i Norge. I denne frivilligstrategien benytter vi samme definisjon som Frivillighet Norge:

Frivillig virksomhet er:

• *En virksomhet der det vesentligste er basert på frivillige gaver/innsamlede midler og/eller frivillig tidsbruk, og som har et ikke-kommersielt formål.*

En frivillig organisasjon er:

En frivillig organisasjon er en sammenslutning av personer eller virksomheter som driver virksomhet på ikke-fortjenestebasert og ikke-offentlig basis (frivillighetsregisterloven §3 og §4). En frivillig organisasjon baserer en vesentlig del av driften på medlemskontingenter, gaver, innsamlede midler og/eller frivillig arbeidsinnsats. En frivillig organisasjon kan være en forening, lag, stiftelse, ideelt aksjeselskap, forbund, nettverk eller en paraplyorganisasjon.

I tillegg brukes ofte følgende definisjoner:

Frivillig sektor: En fellesbetegnelse for frivillige organisasjoner og øvrig frivillig aktivitet.
Sosialt partnerskap: Et samarbeid mellom et tjenestested og en bedrift og/eller organisasjon som forplikter seg til å utføre et nærmere definert «frivillig arbeid».

Frivillighet i Norge

Forskning viser at Norge er på topp internasjonalt med tanke på frivillig innsats blant innbyggerne. Tall fra Frivillighet Norge viser at 79 % av befolkningen er medlem i en organisasjon og over 60 % av befolkningen deltar i frivillig arbeid. På landsbasis er det ca. 100 000 frivillige organisasjoner.

Frivillig sektor står for en vesentlig del av verdiskapningen i samfunnet. Ifølge tall fra SSB om frivillighet8) representerte den frivillige innsatsen en verdiskapning i samfunnet på ca. 132 milliarder kroner, noe som tilsvarer ca. 148 000 årsverk (Frivillighet Norge). Tallene er nå trolig høyere og anskueliggjør frivillig sektors betydning for norsk økonomi.

Frivillighet i Trysil

Det er lang tradisjon for frivillighet i Trysil. Som en kuriositet kan det nevnes av Trysil Skytte- og Skiløberforening ble etablert i 1861 som Norges første. I tillegg har Trysil Norges eldste bygdemuseum, Trysil bygdetun (kalt Solbakken), som ble etablert i 1901. Trysil har derfor en lang og sterk tradisjon for i fellesskap og i organiserte former arbeide for en sak.

Trysil er en stor kommune med store avstander. Innbygda er et naturlig sentrum med grender i ulike deler av kommunen. Frivillig virksomhet er forankret i hele kommunen. Hver grend har lang tradisjon for å ha egne idrettslag, skytterlag, grendeutvalg, grendehus osv. Innen en del fagområder har det imidlertid vært vanlig at en forening dekker hele kommunen, f.eks. Trysil historie- og museumslag, Trysil kunstforening, Trysil bondekvinnelag, Trysil husflidslag osv.

I oktober 2018 var 132 lag og foreninger fra Trysil registrert i Frivillighetsregisteret (Brønnøysundregistrene). Dette er ikke et eksakt tall siden det ikke er noe krav til lag og foreninger om å registrere seg her. Det gir dog fordeler som bl.a. å delta i Grasrotandelen samt å søke om momskompensasjon, noe trolig de fleste ønsker å gjøre.

3. Medlemskap og rekruttering

I Norge nyter vi godt av en stor og allsidig frivillig sektor. Det finnes frivillige lag og foreninger innen de fleste samfunnsområder: Kultur, idrett, trossamfunn, helse, grende- og nærmiljøer, miljø, avholdsbevegelse, kunst osv. Noen lag og foreninger har lange historiske røtter, er tilsluttet et sentralledd og har jobbet innen samme område over lang tid. Andre lag og foreninger er nyere, gjerne oppstått ut i fra et samfunnsbehov med det mål å påvirke eller endre noe. Mange lag og foreninger er også etablert for å utøve en felles interesse, f.eks fotografering, turlag, jaktforeninger ol.

I Trysil er vi heldige å ha en frivillig sektor som gjenspeiler de fleste av disse områdene. Frivilligheten i Trysil er sammensatt av mange organisasjoner og enkeltpersoner som i sum representerer mye kompetanse innen mange områder.

Dagens generasjon har gjerne et annet forhold til sin forening enn sine forfedre. I dag er yngre ikke så opptatt av «det livslange medlemskap» og skifter gjerne forening ut i fra livssituasjon og interesser. Dette gjenspeiler trenden vi ser med økt fokus på frivillig innsats og mindre fokus på medlemskap. I dag ser vi også at det er vanlig å engasjere seg frivillig for en kort periode i en akutt sak (flyktningkrisen i 2015), eller kortvarig periode uten tilknytning til en organisasjon (festivaler ol). Tross trender og utfordringer er det viktig å legge til rette for et aktivt organisasjonsliv i kommunen. Å delta i organisasjoner gir meningsfylt fritid som er en gode for det enkelte menneske. Folk lærer å ta ansvar for seg selv og andre, får nyttige ferdigheter og erfaringer samt at samfunnets normer og ansvar blir formidlet.

De som er aktive i organisasjoner har gjennomgående bedre helse og uttrykker større tilfredshet med livet. I tillegg vil positive erfaringer med organisasjonsdeltakelse i oppveksten være avgjørende for aktiviteten i voksen alder. Å være medlem av en organisasjon og å delta i frivillig arbeid, vil i seg selv kunne virke helsefremmende. Dermed spiller frivilligheten en viktig rolle i arbeidet for en bedre folkehelse.

I sum er det derfor både et personlig helseperspektiv og et samfunnsmessig nytteperspektiv som er viktig i en organisasjonssammenheng.

Mange lag og foreninger opplever flere utfordringer knyttet til å rekruttere yngre medlemmer til å videreføre foreningen. Det er også vanskelig å få medlemmer til å ta på seg styreverv. Noe av årsaken kan være et stadig større krav til dokumentasjon på flere plattformer. Gjennomsnittsalderen på medlemmene øker, og eldre kan være lite fortrolig med digitale plattformer. Færre medlemmer og mindre inntekter på medlemskontingent, krever andre inntektskilder som kan oppleves krevende. I sum kan «papirarbeid» ta mer tid enn selve den aktiviteten man primært ønsker å gjøre som medlem.

Frivillighetsbarometeret kommer med interessante tall om medlemskap, rekruttering og ivaretakelse:

Medlemskap

• Nordmenn investerer generelt mye i idrettsorganisasjoner, lokalmiljø og kulturorganisasjoner når det kommer til både deltakelse, medlemskap og pengegivning.

• En stor andel som har engasjert seg i frivillig arbeid har blitt påvirket via nære venner eller bekjente. Samtidig er det også en betydelig andel som søker opp organisasjonen selv, dette kan antyde at «jungeltelegrafen» og kampanjer/profilering på sosiale nettsteder kan øke antallet frivillige i fremtiden.

Dagens rekrutteringsarbeid

• Hele 58 % av befolkningen svarer at de ikke har blitt forsøkt rekruttert til frivillig arbeid de siste 12 månedene. Dette kan antyde at organisasjonenes rekrutteringsarbeid kan forbedres for å nå ut til flere enn det det nå gjør.

• De som allerede er frivillige rekrutteres i større grad enn de som ikke er frivillige. 61 % av de som allerede er frivillige, er forsøkt rekruttert, mens bare 14 % av de som ikke er frivillige er blitt forsøkt rekruttert.

• De fleste som blir forsøkt rekruttert, blir enten oppringt eller spurt personlig. En vesentlig andel nevner også Facebook.

Potensielle frivillige

• De fire viktigste ytre vilkårene for deltagelse i frivillig arbeid er **klare oppgaver**, **kontroll over egen tidsbruk**, muligheten til å **bruke sin kompetanse** og **for å påvirke organisasjonen** man skal være frivillige i.

• 55 % oppgir at de kunne tenke seg å gjøre frivillig arbeid for en aktivitet eller sak de er opptatt av. For at disse skal engasjere seg, er det viktig at det frivillige arbeidet fremstår som sosialt, at arbeidet vil være til nytte for noe, og at de frivillige selv får være til nytte.

• 38 % oppgir at de kunne tenke seg å bli styremedlem i en frivillig organisasjon. Av disse er 43 % menn og 57 % kvinner. De kjennetegnes med at de har høy utdannelse, god inntekt og er mellom 45 – 59 år.

• De fleste som ikke kunne tenkt seg å bli styremedlem i en frivillig organisasjon sier det er fordi det ville krevd for mye tid, arbeid og ansvar. Mange av de som er eldre mener at de er for gamle for å ta på seg et slikt verv.

• Det er *tendenser* til at det er en større andel ungdom (15-18 år) og mennesker i husholdninger med høyere inntekt som kan tenke seg å være frivillig. På lik linje er det *tendenser* til at en mindre andel eldre (75+) og arbeidsledige ønsker å gjøre en frivillig innsats.

Hva som kan gjør at frivillige føler seg mer ivaretatt

• Sosiale aktiviteter og innflytelse på beslutninger er de vanligste indikatorene for hva som gjør at frivillige føler seg ivaretatt i organisasjonen. Utslagene er dog ikke store, og resultatet tyder på at folk har forskjellige behov, og at man bør finne ut av hvilke som er mest aktuelle i egen organisasjon.

Det viktigste for å beholde frivillige er at de blir sett, hørt og behandlet med respekt for den jobben de gjør ☺

4. Økonomiske rammevilkår - tilskudd

Mange lag og foreninger bruker mye tid og energi på å skaffe tilstrekkelige økonomiske midler. I enkelte tilfeller kan det faktisk overgå den aktiviteten de i utgangspunktet skulle bedrive. Dette er en uheldig situasjon, og lag og foreninger strever med å finne personer som ønsker å ta på seg slike oppgaver.

Kommunale midler

Litt avhengig av hvordan det grupperes, har Trysil kommune fire tilskuddsordninger rettet mot lag og foreninger: Kulturmidler, idrettsfond og voksenopplæringsmidler, som administreres av kulturavdelingen, og kraftfondet som er administrert av næringsavdelingen.

Kommunen er også bindeledd og saksbehandler for spillemidler som er en statlig tilskuddsordning. Spillemidler gis til rehabilitering/tilbygg og nye idrettsanlegg og utgjør en svært viktig bidrag for idrettsanleggene.

Stat og fylkeskommune

Både stat og fylkeskommune bevilger midler til frivillig sektor. De fleste direktorater har flere tilskuddsordninger, og det finnes en oversikt over statlige tilskuddsordninger på regjeringens hjemmeside. Hedmark fylkeskommune har også midler til frivillig sektor. I tillegg bevilger Norsk Tipping, Norsk Kulturfond og tilsvarende etater store summer til frivilligheten. Dette er verdifulle midler som frivillig sektor i større grad kan benytte seg av. Lag og foreninger fra Hedmark er ofte lavt representert på statistikker over tildelte midler.

Stiftelser

Stiftelser støtter ulike tiltak, f.eks. Extrastiftelsen, Sparebankstiftelsen og Gjensidigestiftelsen som noen av de største. Disse har gjerne sine utvalgte områder (sikkerhet, fysisk aktivitet, sosial inkludering/mangfold ol) og målgrupper (barn/unge, eldre) de ønsker å gi tilskudd til.

Utfordringen ved søknad om midler er gjerne at det er få årlige søknadsfrister og tiltak må derfor planlegges i lang tid. Mange instanser krever god dokumentasjon både i søknad og rapportering. Det kan også være vanskelig å finne hvor «min forening» kan søke. Tilskudd går også gjerne til investeringer og prosjekt, og ikke drift som mange trenger midler til. Med god oversikt og planlegging er det dog mye «friske midler» som lag og foreninger i Trysil kan ha god nytte av.

5. Samarbeid med frivillig sektor

Gode nærmiljø skapes i samspill mellom det offentlige, private og frivillige (Meld. st. 39 «Frivillighet for alle»). De tre sektorene er selvstendige og unike, men avhengig av hverandre for å optimalisere effekten. I 2015 publiserte Kulturdepartementet «Frivillighetserklæringen» med mål om å gi et fundament for et forutsigbart og konstruktivt samarbeid med frivilligheten. Her påpekes at samspillet skal preges av forutsigbarhet, åpenhet, tillit og tilgjengelighet.

Trysil kommunes samarbeid med frivillig sektor

Frivilligheten skal ikke overta kommunes oppgaver, men spille en rolle innenfor de områder kommunen ikke tilbyr tjenester, eller være et supplement til eksisterende tjenester. Det er et viktig prinsipp om at frivilligheten aldri skal overta lovpålagte oppgaver.

Flere avdelinger i Trysil kommune har allerede samarbeid med frivillige lag og foreninger. Kommunen er mest involvert i mange av de tradisjonelle organisasjonstypene fra kultur, idrett, humanitære/sosiale organisasjoner og velforeninger.

Trysil frivilligsentral/frivilligkoordinator

Trysil kommune opprettet Trysil frivilligsentral med åpning i september 2014. Daglig leder ble ansatt som frivilligkoordinator i 100 % stilling. På landsbasis er det nå 445 frivilligsentraler hvor de aller fleste er tilsluttet organisasjonen Norges frivilligsentraler.

Siden oppstart har frivilligsentralen primært arbeidet med å engasjere frivillige enkeltpersoner opp mot brukere som ønsker bistand, f.eks. besøksvenner mot eldre og ensomme, aktivitetsvenner til mennesker med en demensdiagnose/kognitiv svikt og flyktningevenner til flyktninger. Dette er et viktig arbeid og mange frivillige gjør en flott innsats på dette området.

I tillegg har målsettingen vært å igangsette ulike lavterskeltilbud som helt eller delvis drives av frivillige, f.eks. gågruppe, svømmegruppe, formiddagstreff, seniorkino, seniornett ol. Dette er viktige sosiale arenaer som både frivillige og deltagere har nytte og glede av.

Trysil frivilligsentral har, i samarbeid med kulturetaten, en sentral plass i kommunens samarbeid med lag og foreninger. Frivilligkoordinator jobber bl. a. med å ha oversikt over lag og foreninger og stiller Sønsthagenbygget gratis til disposisjon til møter, kurs og sosiale arrangement. Noen foreninger har fast sine møter på Sønsthagen. Denne frivilligstrategien er tenkt som en plattform for å videreutvikle samarbeidet med lag og foreninger. Med bakgrunn i de merverdiene lag og foreninger representerer, ønsker kommunen å nå hele

bredden av lag og foreninger. Alle foreninger er potensielt attraktive for kommunen når det gjelder samfunnsutfordringer innen folkehelse, inkludering, økt trivsel for eldre ol. Hovedansvaret for å følge opp tiltakene vil ligge hos frivilligkoordinator.

Teknisk etat

Som ansvarlig for kommunens eiendommer, har teknisk etat samarbeid med både lag og foreninger, stiftelser og privatpersoner. Trysil kommune eier store anlegg som Støa kanal, Trysil Bygdetun og Trysil flyplass. Trysil kommune eier også Borgbakken, Bjønns (laftet hus fra 1800-tallet oppsatt langs flomvollen i Innbygda) og badeplass ved Tjønna i Nybergsund.

Felles for disse anleggene, er at de primært driftes av andre:

Anlegg	Driftes av
Støa kanal	Stiftelsen Støa kanal
Trysil bygdetun	ANNO
Trysil flyplass	Trysil flyklubb
Borgbakken	IL Trysilgutten (hoppgruppa)
Tjønna (badeplass)	Grendeutvalg i Nybergsund
Bjønns	Koordineres via kulturavdelingen, Trysil kommune

For å ivareta vedlikehold av disse anleggene er kommunen avhengig av frivillighet fra lag og foreninger, som gjør en betydelig og avgjørende innsats for anleggene. Utover dette har teknisk avdeling hatt diverse sporadisk samarbeid om utsetting av sandkasse, betaling for tømming av søppelcontainere ol.

Næring

Næringsavdelingen har primært kontakt med grendeutvalgene som finnes i 8 grender i Trysil: Søre Osen, Vestby, Tørberget, Nybergsund, Søre Trysil, Ljørdalen og Jordet. Grendeutvalgene er en kontakt- og høringsinstans for kommunen vedrørende saker som berører grenda (tilflyttingsprosjekt, fiberutbygging og eventuelt andre utbyggingssaker, planarbeid oa.) Grendeutvalgene er også kontaktledd for kommunen opp mot lag og foreninger i grenda, samt tilrettelegger for møter og ev. annen kommunal virksomhet, bl.a. bruk av samfunnshus som valglokaler. Grendeutvalgene jobber også for å skape trivsel, næring og bosetting i grenda, og har ofte ansvaret for de ulike samfunnshus/grendehus. Næringsavdelingen fordeler midler til grendeutvalgene via kraftfondet – se oversikt over tilskudd.

Kultur

Kulturavdelingen har tradisjonelt et langt samarbeid med frivillig sektor, ikke minst siden de fleste tilskuddsordningene kommunen har, administreres av denne avdelingen. Idrettsorganisasjonene er organisert i et idrettsråd som har tett dialog med etaten og er høringspart ved tildeling av alle kommunale midler til idretten, samt for kommunens

prioritering av spillemidler. Kulturavdelingen er også saksbehandler, og veileder idrettslag i søknader om spillemidler.

Lag og foreninger leier/låner kulturhuset Hagelund til øvelser og arrangement, noe som blir administrert av kulturavdelingen. Utover dette er det samarbeid om enkelthendelser, for eksempel gjennomføring av en konsert. Frivillige blir også engasjert til å delta på arrangement kulturavdelingen selv arrangerer (fotokonkurranse, kulturkvelder i Kulturhuset Hagelund ol.).

I forbindelse med Trysiliaden (et årlig idrettsarrangement for psykisk utviklingshemmede) har kulturetaten et langt samarbeid med IL Trysilgutten sin handball- og alpingruppe. De er teknisk arrangør og er ansvarlig for aktivitetene, samt rigging av bord/stoler til banketten.

Som koordinator av Bjønns, har kulturetaten samarbeid med foreninger med servering i sommermånedene. Inntektene fra salget har gått til den forening som har driftet det. For kulturavdelingen er det verdifullt å ha kulturminnet åpent for allmenheten.

I tillegg er det tradisjonelt kulturavdelingen som har hatt ansvar for å ha oversikt over lag og foreninger, samt bistå med å markedsføre deres arrangement.

Sykehjem/hjemmetjenester (Østhagen)

Demensavdelingen på Trysil sykehjem, Borgtun, har gjennom en årrekke hatt et godt og tett samarbeid med Trysil demensforening. Foreningen bidrar fire dager i uka med besøksgrupper som tilbyr ulike aktiviteter (gå tur, strikking ol.) samt sang hvor også to lokale musikanter bidrar. I tillegg arrangerer demensforeningen ulike turer for pasientene. Foreningen bevilger også penger, f.eks. til innkjøp av EL-sykkel. Trysil demensforening bidrar også på Østhagen (bofellesskap for demente) på utflukter ol. På Østhagen har de også fast avtale med «Misjonsmusikken» som underholder med sang, gitarer og trekkspill. Gammeldansgruppa «To-rader´n» har også sporadisk underholdt på avdelingen.

Struktur og samarbeid

I sum ser vi at det allerede eksisterer en del samarbeid mellom Trysil kommune og frivillig sektor. Utgangspunktet for samarbeidet er varierende: Muntlige og skriftlige forespørsler, politiske vedtak, lang tradisjon, initiativ fra Eldreråd, lov om voksenopplæring ol.

Utfordringen ser ut til å være at det er lite struktur på samarbeidet, og det finnes ikke formaliserte avtaler for disse samarbeidsprosjektene. Dette er også forenlig med Frivillighet Norge som sier at hovedproblemet i samarbeidet mellom kommune og frivillig sektor synes å være manglende intern koordinering, rutiner og informasjonsflyt. Frivillighet Norge er derfor opptatt av at struktur og forankring er viktig i slike samarbeidsprosjekter. De anbefaler at samarbeidet må forankres i institusjon, kommune og organisasjon. Dette gjør arbeidet mer langsiktig og mindre personavhengig.

6. Synlighet og markedsføring

Markedsføring er viktig for å få oppslutning om arrangement, synliggjøre aktiviteter og rekruttering. I et samfunn der mange konkurrerer om oppmerksomheten vår, blir markedsføring og synlighet stadig viktigere. Markedsføring er dog både tidkrevende og kostbart. I tillegg er det en forutsetning med god planlegging for å være god på markedsføring.

I Trysil er det mange lag og foreninger med et til dels høyt aktivitetsnivå. Det er derfor viktig med god markedsføring for å unngå kollisjon på kurs, konserter og andre arrangement. En del foreninger gir uttrykk for at de ønsker å markedsføre seg både på «ny» og «gammel» måte. En del av medlemmene og/eller tilskuere bruker ikke de nye digitale plattformene (hjemmesider, facebook ol.), slik at papirversjoner (plakater, brosjyrer ol.) fortsatt er viktig. Fordelene med de digitale løsningene er at de stort sett er gratis, mens det knyttes store kostnader til å produsere plakater, brosjyrer, ha annonser i TrysilPosten ol.

Trysil kommunes arbeid med markedsføring av lag og foreninger

Trysil kommune har allerede tiltak for å bistå lag og foreninger med markedsføring. Kulturavdelingen utgir kulturkalender to ganger årlig med oversikt over egne arrangement, og hvor lag og foreninger kan annonsere sine arrangement. I tillegg er frivillig sektor velkommen til å få publisert ulike tiltak på kommunens hjemmeside.

7. Oppsummering etter kveldskonferansen 5. mars 2018

Formålet med en frivillighetspolitikk er å stimulere til økt samarbeid mellom kommunen og foreningene, og mellom foreningene. Kveldskonferansen 5. mars 2018 kan defineres som startskuddet på et slikt samarbeidet. Der satt representanter fra ulike foreninger sammen for å drøfte hvilke utfordringer foreninger i Trysil har. Her er innspillene:

I etterkant av kveldskonferansen mottok Trysil kommune en rapport fra Frivillighet Norge. I den kommer de med følgende anbefalinger:

• Se nærmere på hvordan kommune og foreningene kan samarbeide/legge til rette for tilbud om relevant opplæring/kursing, som kan gi inspirasjon og bidra til mer målrettet rekrutteringsarbeid.

• Se nærmere på om det finnes egnede lokaler for alle lag og foreninger i kommunen. Dette kan gjøres ved å vurdere om det er mulig å øke tilgangen til kommunale bygg og anlegg, og vurdere andre alternativ.

• Se nærmere på mulighet for å tilby gratis eller rimelige lokaler, samt å gjennomgå eksisterende tilskuddsordninger. Utarbeide rutiner som gjør søknads- og rapporteringsprosedyrene så enkle som mulig.

• Synliggjøre hvor i kommune de ulike ansvarsområder rettet mot foreninger er, hvilke politiske prosesser som angår frivilligheten i kommunen og hvordan foreningene kan ta del i disse.

• Se på hvordan kommunen kan bistå med å synliggjøre/markedsføre foreningene overfor befolkningen.

• Se på hvordan det kan bli lettere for foreninger å ta i bruk kommunens informasjonsside og aktivitetskalendere.

• Foreningene ønsker mer samarbeid med kommunen og muligheter for å bidra med sine aktiviteter. Se på hvordan kommunen kan bidra til å utløse ressursene foreningene kan tilby.

• Se på hvordan kommunen kan ta en koordinerende rolle i å etterspørre foreningenes kompetanse for å inngå et samarbeid, eller formidle kompetanse til andre som ev. har et behov.

• Se på behovet for å etablere nye faste møteplasser for å fremme dialog og tettere samarbeid mellom kommune og hele bredden av foreninger. Det bør være dialog om hva innholdet skal være slik at det blir attraktivt for foreningene å delta.

• Se på hvordan kommune og grendeutvalgene kan videreutvikle dialog mellom kommune og grendene.

• Synliggjøre overfor foreningene hvordan de lettest kan komme i kontakt med kommunen og hvordan de kan få tilgang på informasjon de har behov for i sitt arbeid.

Kort oppsummert handler innspillene fra foreningene i Trysil om rekruttering, møteplasser, lokaler, økonomiske rammevilkår, synlighet samt samarbeid og dialog med kommunen. Noen innspill fra kveldskonferansen finnes allerede som tiltak. Det kan tyde på at tilbudet er lite kjent, eller at det er behov for revitalisering.

8. Tiltaksplan

Tiltak	Innhold	Ansvarlig	Oppstart
1. Etablere et «Frivilligråd»	Frivilligråd er sammensatt av representanter fra kommunale «råd» og noen lag og foreninger: 1 representant fra Trysil idrettsråd, Trysil Eldreråd, Trysil ungdomsråd, Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, samarbeidsutvalg for helselagene, grendeutvalg, kirkens fellesråd og pensjonistforeningene, samt 2 representanter fra kulturorganisasjoner (kor/korps/historielag el).	Frivilligrådet ledes av kommunalsjef for helse og omsorg. Sekretær er frivilligkoordinator. Kulturavdelingen stiller med 1 representant.	Etableres første kvartal 2019.
2. Invitere lag og foreninger til 2 årlige møter	**2a.** Tilby opplæring i styrearbeid, rekruttering, markedsføring, motivering av frivillige el. **2b**. Informere om kommunale og eksterne tilskuddsordninger	Trysil kommune ved frivilligkoordinator. Kan være i samarbeid med forening som har god kompetanse på ett område, eller andre kommunale og øvrige offentlige instanser.	Vår og høst. Oppstart 2019
3. Bistå med markedsføring	**3a**. Bistå med generell markedsføring **3b.** Ha oppdatert informasjon om lag og foreninger i Trysil og synliggjøre dette.	3a. Informasjonsavdeling 3b. Kulturavdelingen, frivilligkoordinator	2019
4. Samarbeidsavtale	Opprette samarbeidsavtale som Trysil kommune kan bruke i samarbeid med lag og foreninger	Frivilligkoordinator, evt. i samarbeid med andre kommunale avdelinger.	2019
5. Besøke foreninger i kommunen,	Foreninger ønsker tettere dialog med kommune. Dette kan være et fora til å	Frivilligkoordinator i samarbeid med næring- og kulturavdelingen.	Kontinuerlig. Fra 2019

inkludert grendeutvalgene.	bistå den enkelte forening konkret.		
6. Tilskuddsportalen	Vurdere å Innføre tilskuddsportalen som et digitalt verktøy med oversikt over alle tilskuddsordninger. Både kommune og frivillig sektor kan benytte portalen. Portalen er også et viktig kommunikasjonsmiddel til lag og foreninger.	Frivilligkoordinator	2020
7. Innføre et samarbeidstilskudd	Innføre et kommunalt tilskudd som bevilges til forening(er) som inngår et samarbeid med Trysil kommune om hvordan man sammen kan løse konkrete oppgaver.	Frivilligkoordinator/ kommunalsjef for helse og omsorg.	2020
8. Politisk behandling av Frivilligstrategi	Frivilligstrategi er opp til rullering/vurdering hos Hovedutvalg for Helse og Omsorg hvert annet år.	Kommunalsjef for helse og omsorg i samarbeid med frivilligkoordinator	2020

Det skal være

enkelt å være frivillig i Trysil!